

Innehåll	5	Spelet	52
Förkortningar	8	Funktion	55
Läsanvisning	8	Sammanfattning Spelmän	55
Förord	9	II.3 Källor Texter	57
I. Introduktion	13	II.3.1 Martin Agricola	58
Syfte och mål	15	II.3.2 Michael Prætorius	61
Frågeställningar	15	Tafel XXII	63
Avgränsning	15	Kommentar	64
Nyckelharpa, begrepp	15	II.3.3 Laurentius L. Helsingius	64
Definitioner	15	II.3.4 Axel Oxenstierna	65
Verifikation	16	II.3.5 Termer i Danmark	66
Repertoar	16	Hans Mikkelsen Ravn	66
Musikinstrumentforskning	16	Peder Pedersen Syv	66
Arbeten	17	II.3.6 Termer i Sverige	66
Nyckelharpan	17	Georg Stiernhielm	67
Metod och arbetsgång	19	Anders Wolimhaus	67
Instrument	19	Erik Andersson	67
Spelmän	19	Uppsala 1677-1717	68
Texter	19	Kommentar Termer	69
Bilder	19	Sammanfattning Texter	69
Handlingspremiss	19	II.4 Källor Bilder	71
Framläggning	21	II.4.1 Källunge, Gotland	72
Slutord	21	II.4.2 Siena, Italien	76
II. Källinventering	27	II.4.3 Ferrara, Italien	76
II.1 Källor Instrument	27	II.4.4 Emmislöv, Skåne	77
Nyckelharpor	28	II.4.5 Österlövsta, Uppland	77
II.1.1 Gammelharpan	28	II.4.6 Sänga, Uppland	78
Strängar av silke	29	II.4.7 Häverö, Uppland	78
Resonanssträngar	31	II.4.8 Skuttunge, Uppland	79
Ljudpinne	33	II.4.9 Vinderslev, Danmark	80
Basbjälke	33	II.4.10 Lagga, Uppland	80
Summering	33	II.4.11 Älvkarleby, Uppland	81
II.1.2 Nyckelharpor i Österrike	34	II.4.12 Tolfta, Uppland	81
II.1.3 Dalaharporna	34	II.4.13 Tegelsmora, Uppland	82
Morfologiskt	35	II.4.14 Helsingör, Danmark	82
Historiskt	38	II.4.15 Edebo, Uppland	82
II.1.4 Harpa från Esse	47	II.4.16 Alnö, Medelpad	83
II.1.5 Harpa från Vefsen	47	II.4.17 Rasbokil, Uppland	84
Sammanfattning Instrument	48	II.4.18 Söderköping, Östergötland	84
II.2 Källor Spelmän	51	II.4.19 Wittenberg, Tyskland	84
Kärnområdet	52	II.4.20 Hildesheim, Tyskland	84

II.4.21	Wolfenbüttel, Tyskland	84	IV.2	Omplanteringen	123
II.4.22	Rynkeby, Danmark	85		Handlande eller tillvägagångssätt	125
	Sammanfattning	86		Skaparen	126
II.4.2	Forskningen och bilden	87		Hantverksdelen	126
	Kyrkans bildsättande	87		Spridningsförloppet	128
	Motiven	89		Sammanfattning	129
	Instrumenten	90	IV.3	Gammelharpan vidare öde	129
	Samtida betraktare	90		Tradition	129
	Utläsning	92		Tillpassning	130
	Sammanfattning Bilder	93		Anpassning	130
III.	Utgallring	95		Funktionsmässigt	130
	Källorna	96		Historiskt	131
III.1	Urval	98	V.	Avhandlingens resultat	133
III.2	Utgallring	98		Nyckelharpor	134
	Gammelharpan	98		Kommentar	135
	Uppbyggnad	98		Hypotes	135
	Särpräglade detaljer	101		Osökt	136
III.3	Jämförelse med källornas	102		Tankar och frågor för framtiden	136
	nyckelharpor		VI.	Appendix	139
	Urvalskriterier	102		Termskick	140
	Resultat	102		Nomenklatur, etymologi	140
III.4	Jämförelse med instrument	104		och terminologi	
	generellt			Genomgång	141
	Folkinstrument i Lausitz	105		Hjulharpa	141
	Huslički eller	105		Schlüsselfidel	142
	liten sorbisk diskantgiga			Symfon	143
	Wulke husle eller	106		Nyckelgiga och nyckelharpa	143
	stor sorbisk giga			nyckelgiga	
	Freiberginstrumenten	108		nyckelharpa	
	Violainstrument	108		Harpa – ramharpa	144
	Liran	108		Knaverharpa	144
	Återföring	109		Mixtur-, kontrabasmixtur	146
	Sammanfattning utgallring	III		Kontrabas-, silverbasharpa	146
IV.	Omplanteringen	113		Treradig nyckelharpa	146
IV.1	Tidfästning	114		Spelmännens termsskick	146
	Två områden	115		Termer i andra språk	147
	Lausitz	115		Termer idag	148
	Uppland med Kärnområdet	118		Diskussion	148
	Trettioåriga kriget	119		Sammanfattning Termsskick	149
	Soldaterna	119		Textkällor med nyckelharpa 1528-1750	150
	Hemma i Sverige	120		Käll- och litteraturförteckning	163

Otryckt	163
Tryckt	163
Internet	174
Personliga kontakter	174
Index	
Bilder	176
Ortnamn	175
Personnamn	177

Förkortningar

AD	ArkivDigital
ARR	Idéhistorisk tidsskrift. Oslo
ATA	Antikvarisk-topografiska arkivet, SHMM
ISOF	Institutet för språk och folkminnen
KrA	Krigsarkivet
KB	Kungliga biblioteket
NE	Nationalencyklopedin
NM	Nordiska museet
MM	Musikmuseet, i dag Scenkonstmuseet
MTB	Musik- och teaterbiblioteket
RA	Riksarkivet
RIG	Föreningen för svensk kulturhistoria
SAOB	Svenska Akademiens ordbok
SBL	Svenskt biografiskt lexikon
SSA	Stockholms stadsarkiv
STF	Svenska turistföreningen
STM	Svensk tidskrift för musikkforskning
SVA	Svenskt visarkiv
SVS	Svenska vitterhetssamfundet
ULMA	Dialekt- och folkminnesarkivet i Uppsala
UNT	Uppsala Nya Tidning
UUB	Uppsala universitetsbibliotek Carolina Rediviva

Läsanvisning

Citat kortare än några rader ingår i löpande text med anföringstecken.

Längre citat utförs med stående indrag, utan anföringstecken. Finns därvid översatt del omges den i likhet med inomcitat av enkla anföringstecken.

Markering av ord i löpande text som inte används i sin grundläggande innebörd utförs med enkla anföringstecken.

Inskjutna ord, uttryck, siffror och fraser omsluts av hakparenteser.

Ord och uttryck som förtydligas kan kursiveras.

Innebörd, användning och avstavning av ord och uttryck följer i första hand NE.

Illustrationstexter samlas, om ej annat framgår, på nedre delen av uppslaget ordnade från vänster och uppifrån och ned. Varje punkt markerar en bild.

Översättningar är hyfsade till svensk meningsbyggnad. De är antingen gjorda av författaren, ofta i samråd, eller hämtade från annat håll.

Personnamn. Projektet för en rikstäckande genealogisk databas, RGD, kom 2013 fram till att använda den bokstavstroga stavningen i födelseboken. Ett grundnamn som sedan kan kopplas samman med varianter så att det går att söka på alla. Jag följer detta.

Framförda citat ska ses som exempel på hur forskare och andra skribenter har utläst ett material. Den kvalitativa nivån varierar, där vikt och relevans får bedömas från fall till fall av var och en som tar del av deras material.

Av andra personer spårade skriftkällor åsidosätts till en del av sökningar på Internet. Det följer av att inhämtade uppgifter så gott som alltid omarbetats eller kompletterats och det blir ogörligt att redovisa vem eller vilka av alla inblandade jag kom att nyttja samt i vilken grad eller vilken av alla vägar jag har gått. De främsta bidragsgivarna framgår emellertid av källhänvisningarna.